

HER ER BOKEN OM LATJO DROM ROMANIFOLKETS/TATERNES KULTUR OG HISTORIE

Denne boken er utarbeidet i forbindelse med Glomdalsmuseets permanente utstilling Latjo drom, Romanifolkets/taternes kultur og historie, som ble åpnet av HKH Kronprins Haakon Magnus 25. april 2006. Boken følger de samme temaene som utstillingen, men tekstene er utvidet og gjennomarbeidet med tanke på en utgivelse i bokform. Nye bilder er også kommet til, blant annet fra ulike aktivitetsdager på museet. Boken gir en generell innføring i – og belyser nye problemstillinger i forhold til romanifolkets/taternes kultur og historie. Den er rettet inn mot alle som ønsker mer kunnskap om denne nasjonale minoriteten. I likhet med utstillingen, er mye av materialet i boken utdrag fra livsløpsintervjuer som ble foretatt av undertegnede hovedsakelig i perioden 2004-2006. Gjennom intervjuer og uformelle samtaler med folk av reisende slekt i ulike deler av landet, har vi fått ny kunnskap om romanifolket/taterne, kunnskap som vi kan formidle videre til et bredt publikum.

Fra å være et tradisjonelt folkemuseum, er Glomdalsmuseet i stadig større grad en formidler av vårt kulturelle mangfold. Nasjonale minoriteter som skogfinner og sørsamer har vært en del av museets formidling gjennom flere tiår. I utgangspunktet var Glomdalsmuseets begrunnelse for å sette i gang arbeidet med en avdeling for romanifolkets/taternes kultur og historie, at norsk kulturhistorie ikke er komplett uten at denne folkegruppen også er med. Museets mål er å synliggjøre at Norge har vært kulturelt mangfoldig i mange hundre år. Med utstillingen Latjo drom, som er laget i nært samarbeid med romanifolket/taterne selv, håper museet på å skape økt forståelse og kunnskap om dette folket. Vår visjon er at utstillingen skal endre folks holdninger og bidra til å gjøre romanifolket/taternes framtid bedre. Denne boken omhandler utstillingen Latjo drom. Navnet, som er romani, kan oversettes direkte med «god vei», men kan også forstås i betydningen «god tur».

Romanifolket/taterne selv ønsker at det fokuseres på de positive sidene ved deres kultur. På det gode humøret, som gjorde slitet og den daglige kampen lettere å bære. På håndverkstradisjonene, språket, musikken, samholdet, de gode historiene og på alle strategiene de brukte for å overleve. Overlevelsesviljen gjorde folket slitesterke og tøffe og det finnes utallige historier som viser til et temperamentsfullt og kreativt mangfold. Det å forsvare seg var noe de måtte lære seg fra barnsben av, selv om det å overse ydmykkelser og å vende det andre kinn til ble praktisert i mye større grad. Romanifolket/taterne visste at å sette seg til motverge overfor myndighetene, enten det var lensmann, prest eller lærer, kunne føre til at hele familien ble splittet. Myndighetenes brutale fornorskningsspolitikk er nå historie og romanifolket/taterne har fått anerkjennelse for retten til å beholde sin egen kultur. Til tross for dette eksisterer fremdeles fordommene mot dem, særlig blant den eldre generasjonen «buroer» som selv opplevde den tiden da romanifolket/taterne reiste både på landeveien og til sjøs store deler av året. Mange som er født etter at romanifolket/taterne ble helt eller delvis bofaste, har derimot liten kunnskap om denne nasjonale minoriteten og heller ikke de samme fordommene. Likevel føler mange av reisende slekt både redsel og uro, redsel for at fordommene de har kjent på kroppen kan blusse opp igjen hvis det blir større fokus på romanifolket/taterne, og uro for at deres kultur skal gå i glemmeboken.

Glomdalsmuseet og arbeidsgruppa håper at museets formidlingstilbud om romanifolket/taterne gir økt kunnskap om dette folket og at kunnskapen bidrar til å endre fordommene mot dem. Vi håper også at romanifolket/taterne selv vil bruke formidlingstilbudet aktivt i kampen for å opprettholde og gjenreise kunnskapen og stoltheten over egen kultur.

Vår visjon er å endre holdninger slik at romanifolket/taternes framtid blir bedre! Vi ønsker deg velkommen til en reise i utstillingen Latjo drom og håper at den gir deg både en god opplevelse og mer kunnskap og forståelse om romanifolket/taterne og deres bidrag til vårt kulturelle mangfold.

Glomdalsmuseet, oktober 2009

Mari Østhaug Møystad
redaktør og fagansvarlig konservator ved Glomdalsmuseet

For mer informasjon eller ved bestilling av flere kopier av boka om Latjo drom kontakt Glomdalsmuseet:
Postboks 1270 Vestad, 2405 Elverum, Tlf.: 62 41 91 00, e-post: mail@glomdal.museum.no